

Johanna Unt

**AUGUSTAS
PÄÄSTAB MAAILMA**

Tekst ja pildid Johanna Unt
Toimetanud Piret Ruustal
Küljendanud Erje Hakman

© Johanna Unt ja kirjastus Argo, 2025

Kõik õigused kaitstud

www.argokirjastus.ee

ISBN 78-9916-704-71-4

Trükitud Tallinna Raamatutrükikojas

*Pühendan selle loo Indrekule, Eliisele, Robertile ja Adeelele,
eriti Eliisele, kelle lüünklikud teadmised geograafiast
andsid mulle mõtte selle raamatu kirjutamiseks.*

Sisukord

Augustas	9
Angerjad	16
Sinep ja baklažaan	22
Doktor Madeleine	27
Lumi! Lumi!	31
Kadunud ajaleht	37
Vulkaan tagahoovis	42
Õpetaja Kertu ja Köster	46
Õpetaja Kertu, Köster ja hall kass	50
Elagu Munamägi!	54
Lumeinimene	60
Hea isuga külaline	65
Härra Duponti saladus	69
<i>Allô, allô!</i>	74
Noorus on hukas	79
Hirmsad väljavaated	84
Appi tõttab Annika	89
Tomatisupp	96
Igavene koletis!	102

Prügiauto	106
Lõppsõna	112
Loo lõpp	117
Pisike järelmärkus autorilt	118

Augustas

See siin on Augustas. Jah, seesama heledate sassis juustega poiss, kes istub kirjutuslaua taga ja toimetab usinalt suure kontuurkaardi kallal. Augustas, keda pereliikmed, sõbrad, klassikaaslased ja kehalise kasvatusõpetaja mõistagi Kustiks kutsuvad, käib neljandas klassis. Hetkel märgib ta

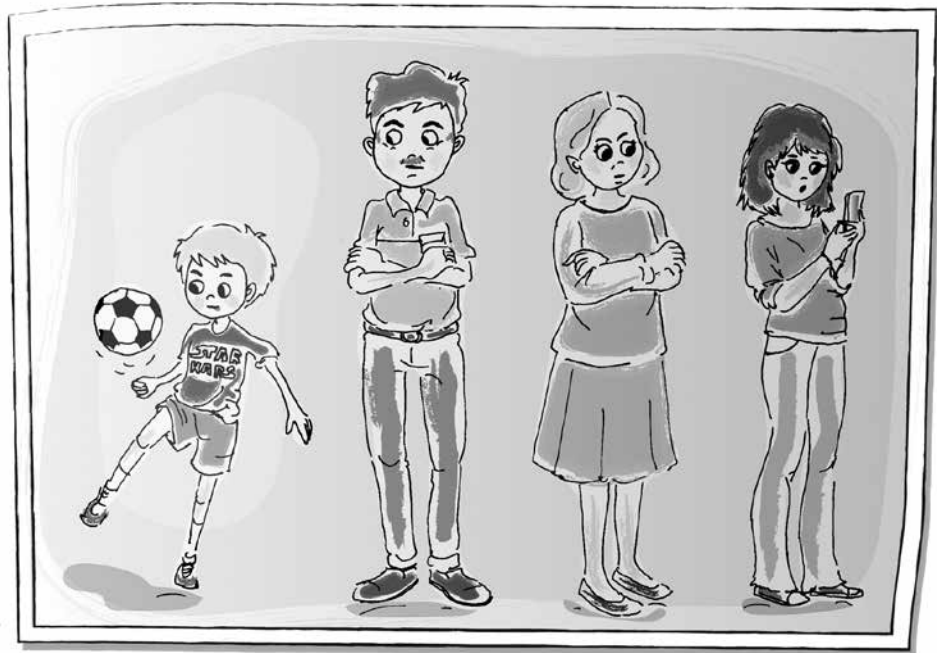

tervet maailma kujutavale kontuurkaardile kollase ja pruuni pliiatsiga suurimaid mäestikke, mida ta vanast kapsaks lapatud atlasest uurib. Võibolla mitte nii hoolikalt nagu peaks, aga mida sa ühelt kümneaastaselt koolipoisilt ikka ootad!

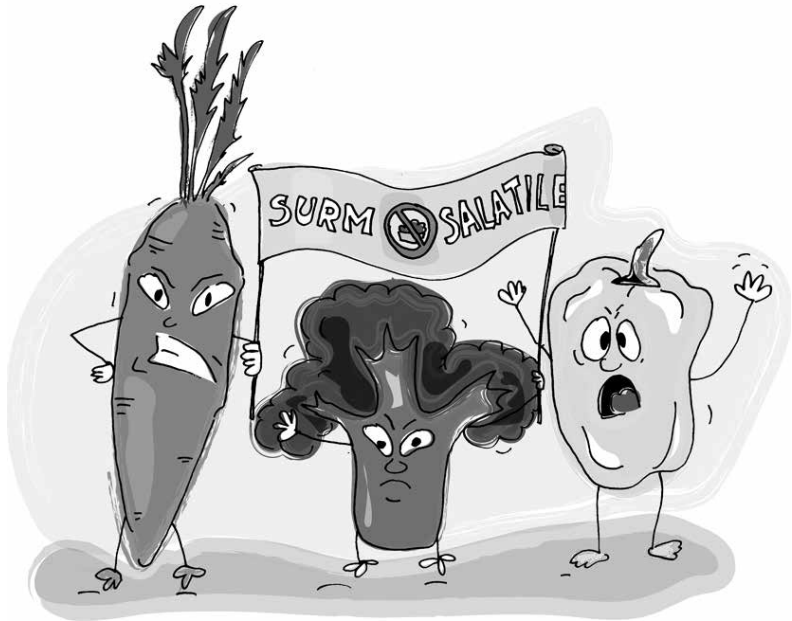
Ka muus mõttes on Augustas üsna tavapärane neljanda klassi poiss. Talle meeldib sõpradega palli taguda, telekamänge mängida, tõukerattaga trikke teha, magusat süüa ja end mitte eriti tihti pesta. Emale see viimane asi väga ei istu. „Igasugusest veekogust ja basseinist on sind lausa võimatu kätte saada. Kas dušist tulev vesi on kuidagi valusam?“ imestab ta alati, kui punetav ja higine Augustas vannitoast külma näoga mööda läheb.

Peale ema, kellele meeldivad puhtad ja hästi lõhnavad inimesed, on Augustasel ka isa ja vanem õde Annabel, kes käib kaheksandas klassis. Nemad pesevad ennast igatahes korralikult. Annabeli järel peab kogu perekond igal hommikul lausa ootama, et hambaid pesta, sest „Bellal on vaja punne pigistada ja siis ennast üle võõbata“ – nii väidab Augustas. Selle peale toriseb Bella, et neil võiks olla kaks vannituba nagu kõikidel normaalsetel inimestel, ja siis ütleb Augustas, et tema punne jätkuks kahe vannitoa jaoks. Vaidlus võtab tuurid üles ja tavaliselt kärgatab isa, et kui nad vait ei jää ja liigutama ei hakka, siis jäävad nad kooli hiljaks. Nad jäävad vait ja hakkavad liigutama, kuigi öelda oleks veel nii palju.

Kahte vannituba neil tõesti pole, aga Augustasele meeldib nende kodu sellegipoolest väga. See asub kolmekordse puumaja viimasel korrusel teiste samasuguste

kolmekordsete puumajade rivis. Maja ümbritseb aed, kuhu agaramad elanikud on pannud kasvama nii lilli kui juurvilju ning lastega pered tekitanud batuudi, liivakasti, kiige ja liumäe. Esimese korruse onu Mart üritas eelmisel suvel ühte aianurka isegi grilli püsti ajada. Ta sai grillile vaevu hääled sisse ja lihatükid peale, kui teise korruse Annika aeda tormas ja palus tal see õudne hais otsekohe „välja lülitada“. Augustas, kes juhtus sel ajal aias olema ja oma sõbra Karliga batuudil hüppas, sai paraja etenduse osaliseks. Lühikest kasvu Annika, kes õpib ülikoolis juba kuuendat aastat rekreatsioonikorraldust, oli näost punane. Ta karjus ja lärmas ja nõudis sigadele ja lehmadele õigusi, samal ajal kui hiiglasekasvu Mart, ees suure steigi

kujutisega põll, jõllitas teda nõutult, suu ammuli. Augustas ja Karl jõllitasid ka, suu ammuli. Hiljem seletas ema Augustasele, et Annika on veendunud loomakaitseaktivist ja taimetoitlane.

„Aga kes kaitseb siis kartulite ja kapsaste õigusi?“ oli Augustas nõrkinud, aga sellele ei osanud ema vastata.

Augustast ei häiri grillitud liha lõhn sugugi, pigem kuulub see selliste lõhnade sekka, mida himuga ninna tõmmata. Kahjuks avaneb tema toa aken hoopis tänava poole, kuid ka see vaade on midagi väärt. Kõrgete pärnade vahelt paistavad vastasmaja aknad, kuhu on mõnikord huvitav sisse piiluda, ning kaugemalt on näha kõrge korsten, mille suitsujuti järgi saab kohe teada, kui kõva tuul väljas puhub. Seda on vaja teada siis, kui kavatsed minna tuulelohet lennutama.

Augustase kirjutuslaud asub kohe sobivalt akna all. Kui pea enam koolitükke ei võta, siis tavatseb Augustas üle lugeda, mitu tuvi ja mitu kajakat kükitab vastasmaja katusel, või uurib, kas ärklikorruse hall kass istub akna taga ja ootab jälle sisselaskmist.

Lisaks lauale on toas veel alatasa segamini riidekapp ja mugav voodi, millest poole võtavad enda alla kaisuloomad. Neid ta emal keldrisse viia ei lase, kuigi ema meelest on ta juba suur poiss ega mahu varsti oma mõmmikute, dinosauruste ja muude elukate vahele ära. Seintel ripuvad kuulsate jalgpallurite plakatid, Darth Vaderi* kujutisega kell, mitu perefotot, millel vähemalt üks pereliige on totaka näoga, ja korgist stend, kuhu on kinnitatud tunniplaan, trenniajad ja muu oluline kraam. Seal on ka Augustase kirjasõbra Madeleine'i foto. Madeleine elab Prantsusmaal, sest tema kool ja Augustase kool on sõbrad ja kõik, kes soovisid, võisid saada sealt omale kirjasõbra. Kui nüüd päris aus olla, siis pole Augustas just eriti agar kirjakirjutaja (helistada on ju lihtsam!) ja tal on alati väga piinlik, kui tüdruk talle mitu kirja järjest saadab. Seda enam, et Madeleine on väga tore tüdruk ja neil on palju ühist. Näiteks meeldivad neile

* Darth Vader on pahalane filmisarjast „Tähesõjad“. Ta kannab koledat musta maski ja tahab kogu universumit valitseda nagu kõik pahalased. *Siin ja edaspidi autori märkused.*

mõlemale „Tähesõjad“*, pistaatsiajäätis, juulikuu ja koerad. Eriti koerad. Viimaseid pole aga kahjuks kummalgi.

Augustase öökapil seisab aukohal foto temast ja suurest pruunist hundikoerast. See on tegelikult Augustase parima sõbra ja pinginaabri Karli koer Boriss. Karl, va õnneseen, elab oma majas ja tohib koera pidada. Iga kord, kui Augustas Karlil külas käib, kulub tal vähemalt pool tundi, et Borissiga mängida. Teised poisid on juba ammugi pultidega teleka ees, kui Augustas truult Borissile äranäritud tennisepalli loobib ja Boriss selle sama truult jälle tema kätte toob. Koera on Augustas ja Annabel vanematelt luninud nii kaua, kui mäletavad, aga vanemate vastus jääb alati samaks: „Korter ei sobi koera pidamiseks!“ Koerajutt on kujunenud justkui päheõpitud teatritükiks, milles osalejad teavad täpselt, mida teine järgmisena ütleb.

„Aga meil on ju aed ja Bella ja mina käiksimme temaga vähemalt kolm korda jalutamas!“ ütleb Augustas. „Pealegi, meie klassi Maikenil ja Stevenil on koerad ja nemad elavad korteris. Ja Robinil ka.“

„Las ma arvan, sinu trennikaaslasel Svenil samuti?“

„Ei, Stenil!“

„Ja kui me reisile läheme, kes siis koera eest hoolitseb?“

„Vanaema ja vanaisa!“

„Neil on ju kass!“

„Siis mamma ja papa.“

* „Tähesõjad“ ehk „Star Wars“ (esimene film linastus 1977) on ulmefilmide sari. Sarja tähtsamad tegelased on Luke Skywalker, printsess Leia, Han Solo, Chewbacca ja muidugi Darth Vader. Nende kujutisi võid leida nii pidžaamadest kui ka koolivihikutel.

„Mammal oli põlveoperatsioon ja papa ... papa on papa!“

„Tädi Marta.“

„No kuule, Marta on vist küll juba üheksakümmend täis, ta ei saa iseenda jalutamisegegagi hakkama.“ Tädi Marta on nende naaber, kes elab esimesel korrusel. Ta on alati hirmus lahke ja sõbralik, aga haiseb jubedalt küüslaugu järele. „Ju vist kardab vampiire,“ selgitas Augustas Karlile, kui nad ükskord aitasid tädi Martal turukotte tassida.

Augustas saab ise ka aru, et tädi Marta ei sobiks koera eest hoolt kandma. Ta on nii habras nagu kortsuline portselanist kujuke ja unustab mõnikord asju ära. Aga vaidluses alla anda Augustas ka ei taha. Kui ta Karlile oma järjekordset kaotust kurdab, lubab Karl armulikult, et Borissiga võib ta mängida nii palju, kui jaksab. Augustas on talle selle eest hirmsasti tänulik.

Kui koera võtmine välja arvata, mille osas on vanemad lausa murettekitavalt kangekaelsed, siis pole Augustase meelest elul eriti häda midagi.

Angerjad

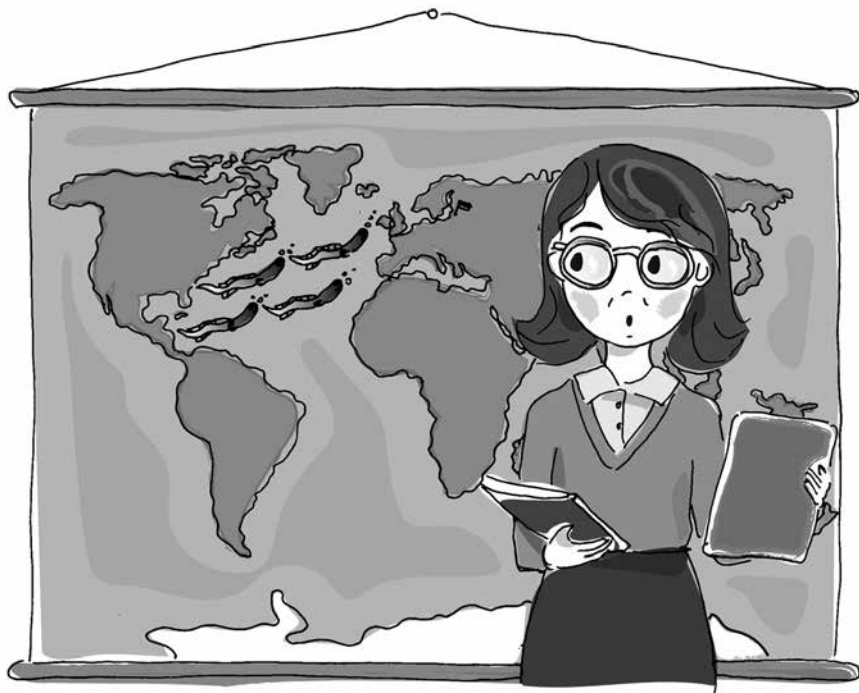
Näiteks nagu tänagi... Väljas sirab üllatavalt soe oktoobripäike ja oleks lausa patt sellist pärastrlõunat mitte ära kasutada. Peale tunde sai poistega kokku lepitud, et saadakse jalkaplatsil kokku. Sellepärast eksib Augustase pilk sageli seinal rippuva Darth Vaderi kella poole. Pidi see paganama klassijuhataja sellise piraka koduse töö andma, toriseb Augustas mõttes. Enamasti on neljanda C klassijuhataja Kertu väga mõistlik ega piina neid koduste ülesannetega ülearu. Kui vaid poleks olnud seda kahetsusväärset juhtumit angerjatega...

Neljas C klass õpib loodusõpetuses parasjagu maailmaruumi kõigi oma planeetide ja muude taevakehadega. Enamiku õpilaste arvates on see päris huvitav teema. Õpetaja Kertu lubas nad isegi planetaariumisse viia, kui nad hästi käituvad. Aga asja juurde! Keegi ei mäleta täpselt, kuidas jutt järsku Andromeeda udukogult angerja-

tele läks. Kuna õpetaja Kertu teadis nii mõndagi ka angerjatest, siis jutustas ta klassile, et angerjad elavad vähese soolsusega veekogudes nii Euroopas kui ka Põhja-Aafrikas, et nad on ööloomad ja talvituvad põhjamudas. Veel rääkis õpetaja, et angerjad lähevad kudema Sargasso merre, mis asub Atlandi ookeanis, ning pärast koorumist kannavad erinevad hoovused, näiteks Golfi hoovus, vastsed Euroopa poole tagasi.

„Kas pole põnev, kui pika reisi peavad väikesed angerjalapsed läbi tegema, enne kui koju jõuavad?“ küsis õpetaja Kertu klassilt.

Ta võttis kaardikepi ja kutsus klassi priimuse – Minna-Maria – suure uhke maakaardi juurde, mis rippus seinal tahvli kõrval. Minna-Maria pidi klassile näitama, kui kaugel Läänemerest on Sargasso meri. Tüdruk kissitas silmi ja üritas meeleheitlikult pisikeses kirjas nimesid lugeda, aga tema lühinägelikud silmad ei suutnud Sargasso merd kuskilt leida.

Õpetaja Kertu naeratas julgustavalt ja ütles, et Sargasso meri asub Põhja-Ameerika kaguosas. „Või hakka näiteks Aafrikast loode poole liikuma.“

Õpetaja suureks üllatuseks puhkes Minna-Maria nutma, sest üle kõige maailmas vihkas tüdruk seda, kui ta midagi ei teadnud või valesti vastas. Ta viskas kaardikepi maha ja pahvatas luksatades, kuid üsna etteheitva hääletooniga, et see pole aus ja et geograafia algab üldsegi alles seitsmendas klassis!

Õpetaja Kertu sattus hetkeks segadusse, kuid võttis ennast ruttu kokku. Kolm järgmist õpilast, kaasa arvatud

Augustase pinginaaber

Karl, ei suutnud samuti

Sargasso merd tuvas-

tada, kuigi nende

silmanägemisega oli

kõik korras. Lõpuks sai

õpetaja aru, et enamik

õpilastest ei tunne ilma-

kaarigi, rääkimata mandri-

test ja ookeanidest. Ta

avaldas siiralt imestust ja

joonistas tahvlile ilmakaarte risti. Kogu ülejäänud tunni õppis neljas C udukogude asemel põhja, lõunat, ida ja länt.

Kui kell vahetundi helises, ei olnud õpetaja ikka veel rahul ning pool emakeele tunnistki kulus kirde, kagu, edela ja loode peale. Ta jagas õpilastele kätte ka suured, tervet maailma kujutavad kontuurkaardid ning käskis kodus neile märkida mandrid, suurimad ookeanid ja mered, kõrgeimad kõrgustikud ja mäetipud. Klassi kõige rahutuma poisi, Villemi palvel ka tegevvolkaanid.

„Mis kasu on teil Jupiteri kuudest või mõnest muust objektist, mis asub Maast kaheksasaja miljoni kilomeetri kaugusel, kui te ei oska oma isiklikul planeedilgi orienteeruda,“ nähvas õpetaja Minna-Mariale, kes tahtis teada, kas nad nüüd planeetide järjekorda ei peagi pähe õppima.

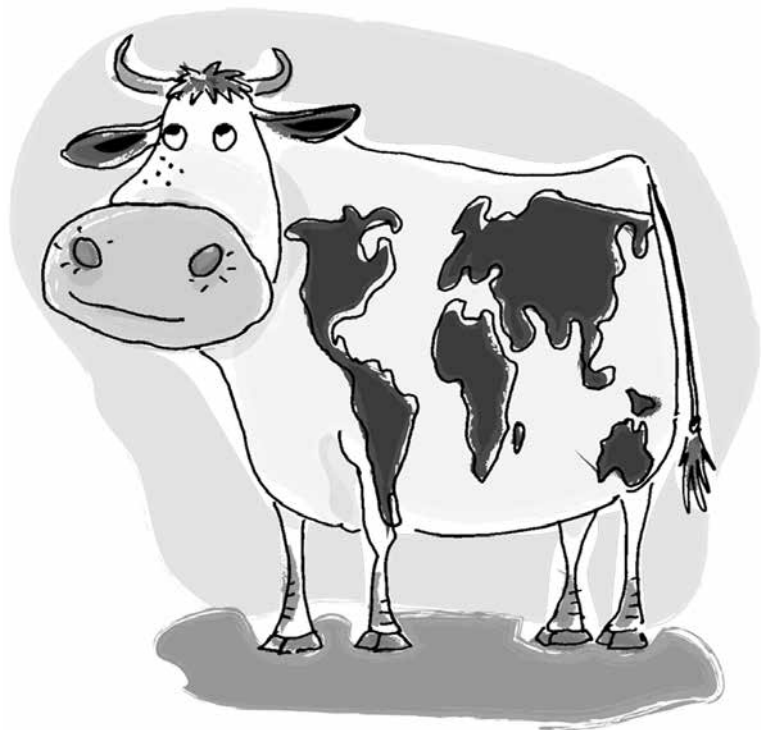
Vot sellepärast istubki Augustas kirjutuslaua taga ja täidab kontuurkaarti, selle asemel et sõpradega jalkat või jahimeest mängida.

„Loll atlas!“ kirub Augustas. Ta üritab näpuga järke ajada, kust täpselt Himaalaja kõrgustik alguse saab, aga selles kohas ilutseb suur rasvapekk. Nagu ka mujal maailmas. Asi on nimelt selles, et atlas on tegelikult tädi Marta oma. Augustas käis seda peale kooli laenamas, kuna nende enda atlas on sattunud kuhugi teadmata kadunud asjade sekka ja mõranenud ekraaniga telefonist ei paista geograafilised tingmärgid kuigi hästi kätte. Tädi Marta atlas on aga hirmus räbal, sest tädile meeldib ristsõnu lahendada ja ta otsib sealt sageli vastuseid. Ristsõnade kõrvale sööb ta alati küüslauguleibu ja joob piparmünditeed

ning seetõttu on atlas ka kohutavalt plekiline. Augustas ei mõista, miks tädi Marta ei võiks vastuseid lihtsalt guugeldada, aga ta ei hakka igaks juhuks küsima ka.

Aeg muudkui tiksus ja sügisene päike vajub aina madalamale. Poisi käsi hakkab üha kiiremini ja lohakamalt üle kaardi liikuma, kuni viimaks peatub. Nalja pärast teeb ta veel ühe imepisi ke täpikese sinna, kus peaks asetsema Munamägi.

„Valmis!“ hüüatab Augustas rahulolevalt, lööb atlase plaksuga kinni ja tuiskab toast välja.

Kui Annabel poole tunni pärast venna tuppä tuleb, et laenatud telefonilaadija tagasi võtta, märkab ta kirjutuslaual kontuurkaarti. Ta heidab sellele pilgu ja muigab. Peaks Kustile hiljem ütleva, et osad nimed ja kohad on ikka täiega puusse pandud, mõtleb ta endamisi. Aga mõtteks see vaid jääbki, sest kümne minuti pärast saab Annabel kõne oma klassiõelt Emmalt, kellel on tähtsaid uudiseid. Nimelt sai Emma peale kooli bussis kokku nende klassi Trevoriga, kes ütles, et Emmal on lahe pusa ja nii kulub tüdrukutel ilmatu aeg arutamiseks, mida Trevor sellega ikkagi mõtles.

Õhtul viib Augustas atlase tädi Martale koos ema küpsetatud kaerahelbeküpsistega tagasi ja pakib oma kontuurkaardi kohusetundlikult koolikotti. Ta ei muretse sugugi, et Alpide mäestik on veidi paigast nihkunud või et Fuji vulkaan asub nüüd Jaapani asemel hoopis Hongkongis. Himaalajast ei tasu rääkidagi! See, et kaart meenutab oma suvaliste laikudega pigem lehma kui meie koduplaneeti, on lõppude lõpuks pisiasi, mõtleb Augustas, nagu ühele neljanda klassi koolipoisile kohane.